

EGENKAPITAL- TRANSAKSJONER

Britt Torunn Hove mfl.

FAGBOKFORLAGET

6. UTGAVE

Egenkapitaltransaksjoner

6. utgave

FAGBOKFORLAGET

Copyright © 2019 by
Vigmostad & Bjørke AS
All Rights Reserved

6. utgave / 1. opplag 2015

ISBN: 978-82-450-3097-6
ISBN (trykt): 978-82-450-1785-4

Tilrettelagt for e-bok: John Grieg, Bergen

Forside: Kommunikasjonshuset Modul
Sats: Anders Sagdalen, ottaBOK

Spørsmål om denne boka kan rettes til:
Fagbokforlaget
Kanalveien 51
5068 Bergen
Tlf.: 55 38 88 00 Faks: 55 38 88 01
e-post: fagbokforlaget@fagbokforlaget.no
www.fagbokforlaget.no

Materialet over nettet er åndsverkloven.
Utenut trykkeligsam tykke er eksemplarframstilling
bare tillatt når det er hjemlet i lov eller avtale med Kopinor.

Innhold

Forord	13
1 Innledning	15
2 Stiftelse	17
A <i>Selskapsrettslige bestemmelser</i>	17
2.1 Stifterne	17
2.2 Minstekrav til aksjekapital	17
2.3 Opprettelse av stiftelsesdokument m/vedlegg	17
2.3.1 Stiftelsesdokument	17
2.3.2 Tingsinnskudd og andre særlige tegningsvilkår	18
2.3.3 Åpningsbalanse	19
2.4 Aksjetegningen og stiftelsestidspunktet	20
2.5 Aksjeinnskudd	20
2.6 Registrering av selskapet i Foretaksregisteret	20
B <i>Regnskapsmessig behandling</i>	21
2.7 Åpningsbalanse	21
2.8 Innskudd i penger	22
2.9 Motregning	22
2.10 Tingsinnskudd	22
2.10.1 Tidspunkt for verdsettelse	23
2.10.2 Verdsettelsen – virkelig verdi eller videreføring av tidligere balanseførte verdier(kontinuitet)	23
2.11 Stiftelsesutgifter	24
C <i>Skatterettslige forhold</i>	25
D <i>Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen</i>	26
2.12 Uttalelse om åpningsbalanse	26
2.13 Uttalelse om redegjørelse (aksjeselskaper)	29

2.13.1	Aksjeinnskudd med penger	29
2.13.2	Aksjeinnskudd med andre eiendeler enn penger	29
2.13.3	Aksjeinnskudd ved motregning	33
2.14	Uavhengig sakkyndig redegjørelse (allmennaksjeselskaper)	33
2.15	Bekreftelse av mottatt aksjeinnskudd	33
2.15.1	Oppgjør av aksjeinnskudd med penger	34
2.15.2	Oppgjør av aksjeinnskudd med annet enn penger	34
2.15.3	Oppgjør av aksjeinnskudd ved motregning	35
3	Forhøyelse av aksjekapitalen	36
A	<i>Selskapsrettslige bestemmelser</i>	<i>36</i>
3.1	Kapitalforhøyelse ved nytegnning av aksjer	36
3.1.1	Hvem kapitalforhøyelsen kan rettes mot	36
3.1.2	Styrets forslag	36
3.1.3	Generalforsamlingens beslutning	38
3.1.4	Tingsinnskudd og andre særlige tegningsvilkår	38
3.1.5	Fortrinnsrett	39
3.1.6	Aksjetegning	39
3.1.7	Aksjeinnskudd	40
3.1.8	Egen konto	40
3.1.9	Melding og registrering	41
3.1.10	Virkningstidspunkt og rettigheter	41
3.2	Kapitalforhøyelse etter styrefullmakt	41
3.2.1	Styrets forslag til fullmakt	42
3.2.2	Generalforsamlingens beslutning	42
3.2.3	Melding og registrering av fullmakten	42
3.2.4	Styrets beslutning om kapitalforhøyelse	42
3.2.5	Tegning og gjennomføring	42
3.3	Kapitalforhøyelse ved fondsemisjon	43
3.3.1	Styrets forslag	43
3.3.2	Generalforsamlingens beslutning	43
3.3.3	Melding, registrering og tildeling	43
B	<i>Regnskapsmessig behandling</i>	<i>44</i>
3.4	Forhøyelse ved nytegnning	44
3.4.1	Innskudd i penger	44
3.4.2	Motregning (konvertering av gjeld)	45
3.4.3	Tingsinnskudd	45
3.5	Forhøyelse ved fondsemisjon	47
3.6	Utgifter knyttet til kapitalforhøyelser	47

C	Skatterettslige forhold	48
D	Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen	50
3.7	Uttalelse om redegjørelse (aksjeselskaper)	50
3.7.1	Aksjeinnskudd med penger	50
3.7.2	Aksjeinnskudd med andre eiendeler enn penger	50
3.7.3	Aksjeinnskudd ved motregning (gjeldskonvertering) ...	54
3.8	Uavhengig sakkyndig redegjørelse (allmennaksjeselskaper)	55
3.9	Bekreftelse mottak aksjeinnskudd	56
3.9.1	Oppgjør av aksjeinnskudd med penger	56
3.9.2	Oppgjør av aksjeinnskudd med annet enn penger	57
3.9.3	Oppgjør av aksjeinnskudd ved motregning	58
3.9.4	Bekreftelse fondsemisjon	58
3.10	Uttalelse om mellombalanse som grunnlag for fondsemisjon ...	59
4	Fusjon	60
A	Selskapsrettslige bestemmelser	60
4.1	Oversikt over dokumenter og uttalelser	60
4.2	Fusjonstyper – aksjeselskaper	62
4.2.1	Fusjon mellom konsernselskaper	63
4.2.2	Fusjon over landegrensene	64
4.3	Beslutning om fusjon	64
4.3.1	Fusjonsplan	65
4.3.2	Utkast til åpningsbalanse	65
4.3.3	Rapport om fusjonen	66
4.3.4	Redegjørelse for fusjonsplanen	66
4.4	Vederlag/bytteforhold	67
4.5	Tilleggsvederlag	67
4.6	Selskapsform	68
4.7	Inntreden av virkninger og kreditorfrist	68
4.8	Konsernfusjon (trekantfusjon)	69
4.9	Egne aksjer	69
4.10	Noen praktiske forhold	69
4.10.1	Dokumenter mv.	69
4.10.2	Informasjon til ansatte	70
4.10.3	Dokumentavgift/omregistreringsavgift	70
4.10.4	Regnskapsår	71
4.10.5	Felles forvaltning	71
4.10.6	Melding til børsen	71

B	Regnskapsmessig behandling	72
4.11	Metode for regnskapsføring	72
4.12	Regnskapsføring av fusjon som transaksjon (oppkjøpsmetoden)	74
4.12.1	Identifikasjon av overtakende part	75
4.12.2	Identifikasjon av oppkjøpstidspunkt	76
4.12.3	Måling av anskaffelseskost	77
4.12.4	Tilordning av anskaffelseskost	78
4.12.5	Fordringens verdi ved konsernfusjon til virkelig verdi	79
4.12.6	Foreløpig fastsettelse av verdier ved førstegangsinnregning	80
4.13	Regnskapsføring av fusjon etter kontinuitetsmetoden	80
4.13.1	Selskapskontinuitet	82
4.13.2	Konsernkontinuitet	84
4.13.3	Fordringens verdi ved konsernfusjon til kontinuitet	87
4.14	Spesielle problemstillinger	87
4.14.1	Konsernfusjon med aksjer i morselskap som fusjonsvederlag	87
4.14.2	Konsernfusjon med aksjer i søsterselskap som fusjonsvederlag	96
4.14.3	Fusjon mellom morselskap og heleid datterselskap	96
4.14.4	Fusjon mellom morselskap og deleid datterselskap	97
4.14.5	Fusjon mellom to heleide datterselskaper	98
4.14.6	Fusjon med selskap som overtakende selskap har eierandel i før fusjonen uten å ha kontroll	99
4.14.7	Omvendt oppkjøp	104
4.14.8	Fusjon der overdragende selskap har aksjer i overtakende selskap	106
4.14.9	Fusjon der mor går inn i datter	109
4.14.10	Emisjonsutgifter og andre fusjonsutgifter	110
4.14.11	Betinget vederlag i fusjoner til virkelig verdi	112
4.14.12	Tilleggsvederlag	114
4.15	Noteopplysninger	115
4.16	Sammenligningstall og proformainformasjon	116
4.16.1	Ved bruk av oppkjøpsmetoden	116
4.16.2	Ved bruk av kontinuitetsmetoden	116
4.17	Særskilte regler for små foretak	116
4.17.1	Definisjon av små foretak	118
4.17.2	Regnskapsmessig sammenslåingstidspunkt	118
4.17.3	Fusjon mellom morselskap og datterselskap som begge er små foretak	118

C	<i>Skatterettslige forhold</i>	122
4.18	Skattepliktig eller skattefri fusjon	122
4.19	Vederlag/bytteforhold	123
4.19.1	Utstedelse av vederlagsaksjer	123
4.19.2	Økning av pålydende	124
4.19.3	Egne aksjer som vederlag	124
4.19.4	Forenklet fusjon – fusjon uten vederlag	125
4.19.5	Omvendt mor-datterfusjon	125
4.20	Konsernfusjon (trekantfusjon)	126
4.21	Tilleggsvederlag	127
4.22	Grenseoverskridende fusjon	128
4.23	Selskapsform	128
4.24	Inntreden av virkninger	129
4.25	Gjennomskjæring	129
4.26	Konsekvenser av brudd – lovlighetskravet	129
D	<i>Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen</i>	130
4.27	Uttalelse om utkast til åpningsbalanse	130
4.28	Uttalelse om redegjørelse (aksjeselskaper)	133
4.28.1	Uttalelse om redegjørelse i overdragende selskap	133
4.28.2	Uttalelse om redegjørelse i overtakende selskap	136
4.28.3	Uttalelse om redegjørelse ved konsernfusjon (trekantfusjon)	140
4.29	Uavhengig sakkyndig redegjørelse (allmennaksjeselskaper)	140
4.30	Uttalelse om mellombalanser (allmennaksjeselskaper)	141
5	Nedsettelse av aksjekapitalen	143
A	<i>Selskapsrettslige bestemmelser</i>	143
5.1	To metoder	144
5.2	Hva beslutningen kan gå ut på	144
5.3	Tap som ikke kan dekkes på annen måte	144
5.4	Utdeling til aksjeeierne	145
5.5	Avsetning til fond	145
5.6	Sletting av egne aksjer	145
5.7	Aksjer registrert i verdipapirregister	146
5.8	Styrets forslag	146
5.9	Generalforsamlingen	146
5.10	Melding til Foretaksregisteret	147
5.11	Ikrafttredelse uten kreditorvarsel	148
5.12	Ikrafttredelse etter kreditorvarsel	148

B	<i>Regnskapsmessig behandling</i>	149
5.13	Hvilke fond skal belastes?	149
5.14	Regnskapsføring ved dekning av tap	150
5.15	Regnskapsføring ved utdeling av penger	150
5.16	Regnskapsføring ved utdeling av ting	150
5.17	Regnskapsføring av avsetning til fond som kan brukes etter generalforsamlingens beslutning	151
C	<i>Skatterettslige forhold</i>	152
5.18	Virkninger for selskapet	152
5.19	Virkninger for aksjeeierne	153
5.19.1	Nedskrivning av aksjenes pålydende	153
5.19.2	Nedskrivning ved innløsning av aksjer	153
5.19.3	Særlig om innbetalt kapital	155
5.19.4	Inngangsverdi på aksjene ved kapitalnedsettelse	157
5.19.5	Formue	157
D	<i>Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen</i>	158
5.20	Dekning for bunden egenkapital	158
5.21	Forholdet til selskapets kreditorer	160
5.22	Dekning av tap	161
5.23	Uttalelse om mellombalanse som grunnlag for kapitalnedsettelse	162
6	Fisjon	163
A	<i>Selskapsrettslige bestemmelser</i>	163
6.1	Oversikt over dokumenter og uttalelser	163
6.2	Fisjonstyper	167
6.3	Beslutning om fisjon	167
6.4	Fisjonsplan, rapport og redegjørelse	168
6.5	Tilleggsvederlag	168
6.6	Dekning for aksjekapital og øvrig bundet egenkapital	169
6.7	Selskapsform	169
6.8	Inntreden av virkninger/kreditorfrist	169
6.9	Konsernfisjon (trekantfisjon)	170
6.10	Noen praktiske forhold	170
B	<i>Regnskapsmessig behandling</i>	171
6.11	Fisjonstyper	171
6.12	Regnskapsføring av fisjon	172
6.13	Delingstidspunkt	174

6.14	Regnskapsføring av fisjon som transaksjon	174
6.14.1	Måling av egenkapitaluttak til virkelig verdi	174
6.14.2	Tingsinnskudd og kapitalforhøyelse	175
6.14.3	Regnskapsføring av fusionsfusjon som er transaksjon ...	176
6.15	Regnskapsføring av fisjon som kontinuitet	177
6.16	Noteopplysninger	179
6.17	Sammenligningstall og proformainformasjon	179
6.18	Fisjoner etter balansedagen/planlagte transaksjoner	180
6.19	Særskilte regler for små foretak	180
C	<i>Skatterettslige forhold</i>	181
6.20	Skattepliktig eller skattefri fisjon	181
6.21	Vederlag/bytteforhold	182
6.22	Tilleggsvederlag	183
6.23	Ligning i fusionsåret	183
6.24	Særlig om vertikal fisjon	184
6.25	Gjennomskjæring	185
6.26	Fisjonsfordring	185
6.27	Grenseoverskridende fisjon	186
6.28	Konsekvenser av brudd	186
D	<i>Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen</i>	187
6.29	Uttalelse om utkast til åpningsbalanse	187
6.30	Uttalelse om redegjørelse for fusionsplanen i overdragende selskap (aksjeselskaper)	190
6.31	Uttalelse om redegjørelse for fusionsplanen i overtakende selskap (aksjeselskaper)	192
6.32	Sakkyndig redegjørelse (allmennaksjeselskaper)	197
6.33	Uttalelse om mellombalanser (allmennaksjeselskaper)	198
6.34	Dekning for bunden kapital (aksjeselskap og allmennaksjeselskap)	199
7	Egne aksjer	202
A	<i>Selskapsrettslige bestemmelser</i>	202
7.1	Nærmere om selskapsrettslige regler	202
7.2	Rett til utbytte	204
7.3	Stemmerett på generalforsamlingen	204
B	<i>Regnskapsmessig behandling</i>	205
7.4	Generelt om regnskapsføring av kjøp av egne aksjer	205
7.5	Hva er regnskapsmessig beholdning av egne aksjer?	206

7.6	Aksjerettslige erverv versus regnskapsmessig anskaffelse	206
7.6.1	Aksjerettslig erverv når pant stilles i form av aksjer i selskapet	206
7.6.2	Aksjer som selskapet kjøper	207
7.6.3	Andres erverv for selskapets regning	207
7.6.4	Datterselskaps erverv av aksjer i mor	208
7.7	Terminkontrakter, opsjoner, futures og andre avtaler	209
7.8	Vederlag lavere enn aksjenes pålydende	209
7.9	Regnskapsmessig behandling av salg av egne aksjer	209
7.9.1	Hovedregel – én transaksjon	210
7.9.2	Tilordning av anskaffelseskost	210
7.9.3	Ulik salgs- og kjøpspris	210
7.10	Regnskapsmessig behandling ved senere sletting/amortisasjon	211
7.11	Noteopplysninger	211
C	<i>Skatterettslige forhold</i>	212
7.12	Kjøp av egne aksjer	212
7.13	Skattemessig formuesverdssettelse	212
7.14	Skattemessige konsekvenser av innløsning	213
7.15	Utdeling av egne aksjer til eksisterende aksjeeiere	213
7.16	Realisasjon av egne aksjer	213
D	<i>Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen</i>	214
7.17	Uttalelse om mellombalanser ved kjøp av egne aksjer	214
8	Utbytte og konsernbidrag	215
A	<i>Selskapsrettslige bestemmelser</i>	215
8.1	Hva er utbytte?	215
8.2	Hva kan deles ut som utbytte – utbytterammen	215
8.2.1	Objektiv begrensning – teknisk ramme	215
8.2.2	Subjektiv begrensning – selskapets egenkapital og likviditet	217
8.3	Beslutning om utbytte	218
8.4	Ekstraordinært utbytte	219
8.5	Hvem har rett på utbytte?	219
8.6	Hva er konsernbidrag?	220
8.7	Konsernbidrag fra morselskap til datterselskap	220
8.8	Ulovlige utdelinger	221

B	<i>Regnskapsmessig behandling</i>	221
8.9	Kostmetoden og utbytte/konsernbidrag	221
8.9.1	Ordinært utbytte	221
8.9.2	Tilleggsutbytte	222
8.9.3	Ekstraordinært utbytte	223
8.9.4	Generelt om konsernbidrag	225
8.9.5	Konsernbidrag fra morselskap til datterselskap	226
8.9.6	Konsernbidrag fra datterselskap til morselskap	227
8.9.7	Konsernbidrag mellom to søsterselskap	228
8.10	Egenkapital- og bruttometoden og utbytte/konsernbidrag	229
8.11	Opplysninger i årsregnskapet om utbytte og konsernbidrag	231
C	<i>Skatterettslige forhold</i>	232
8.12	Skatterettslige virkninger av å motta utbytte	232
8.12.1	Aksjonærmodellen	233
8.12.2	Fritaksmetoden	235
8.13	Utenlandske aksjeeiere – kildeskatt	236
8.14	Virkninger av utbytte for det utdelende selskap – uttaksbeskatning	236
8.15	Konsernbidrag	236
8.15.1	Skattemessige virkninger av konsernbidrag	237
8.15.2	Tidfesting	237
8.15.3	Formuesmessig virkning	238
D	<i>Revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen</i>	238
8.16	Uttalelse om mellombalanser for ekstraordinært utbytte	238
9	Avvikling	241
A	<i>Selskapsrettslige bestemmelser</i>	241
9.1	Beslutning om oppløsning	241
9.2	Avviklingsstyre og øvrige selskapsorganer	242
9.3	Melding til Foretaksregisteret	242
9.4	Kreditorvarsel	242
9.5	Selskapets stilling under avviklingen	243
9.6	Avviklingsbalanse	243
9.7	Dekning av selskapets forpliktelser	243
9.8	Omgjøring av selskapets eiendeler til penger	243
9.9	Utdeling til aksjeeierne	244
9.10	Endelig oppløsning	244
9.11	Etterutlodning	244

9.12	Ansvar for udekkede forpliktelser	244
9.13	Omgjøring av beslutning om oppløsning	245
9.14	Tingretten overtar avvikling	245
9.15	Oppløsning etter kjennelse fra tingretten	245
9.16	Oppløsning ved dom	246
B	<i>Regnskapsmessig behandling</i>	246
C	<i>Skatterettslige forhold</i>	247
9.17	Selvangivelse og forhåndsligning	247
9.18	Selskapets forhold	248
9.19	Aksjeeiernes forhold	248

Forord

Da Egenkapitaltransaksjoner ble utarbeidet, var ikke målsettingen å lage en fullstendig lærebok innenfor emnet, men å utgi et oppslagsverk som kunne være et praktisk hjelpemiddel når de vanligste egenkapitaltransaksjonene gjennomføres. Boken gir en oversikt over hovedreglene og antyder de områder der det er uklarheter, uten å utdype diskusjonen på disse områdene.

Bokens målgruppe er praktiserende revisorer, advokater, regnskapsansvarlige, profesjonelle styremedlemmer, ansatte i skatteetaten og andre i offentlig forvaltning, samt studenter på høyere nivå.

Bokens første utgave kom ut i 1999 og var utarbeidet av en arbeidsgruppe sammensatt av statsautoriserte revisorer og jurister fra flere revisjonsselskaper. I arbeidsgruppen satt de statsautoriserte revisorene Anders Gøbel, Tore Helgesen, Mette Herdlevær og Jens P. Pedersen, samt advokatene Bjørn Kleiven, Rolf J. Saastad og Johannes Andersen. Et sekretariat fra DnR bestående av statsautorisert revisor Bjørn Einar Strandberg (leder), advokat Trond Erik Andersen og statsautorisert revisor Hege Korsmo bisto arbeidsgruppen.

Første utgave ble kvalitetssikret av en faggruppe som kom med innspill underveis. I faggruppen satt de statsautoriserte revisorene Norunn Byrkjeland, Kjell-Erik Endresen, Arve Gevoll, Trond Edvin Hov, Erik Mamelund, Signe Moen, Steinar Sars Kvifte, Elisabet Sulen, Trond Tømte og fagsjef Harald Brandsås.

Statsautorisert revisor Britt Torunn Hove, DnR, oppdaterte boken i 2002. Dette arbeidet ble kvalitetssikret av advokat Stig Berge, statsautorisert revisor Hege Korsmo Sæther og advokatfullmektig Anne Taran Tjølsten. Britt Torunn Hove oppdaterte tredje utgaves selskapsrettslige og regnskapsrettslige deler i 2006. Arbeidet ble kvalitetssikret av Stig Berge og Hege Korsmo Sæther. Rådgiver Børge Busvold, advokatfullmektigene Anne Taran Tjølsten og Paal Braanaas og advokat Tom Larsen oppdaterte utgavens skatterettslige deler.

Fjerde utgave er oppdatert av Den norske Revisorforening v/statsautoriserte revisorer Britt Torunn Hove og Hege Korsmo Sæther, advokatene Tom Larsen og Trine Husaas, jurist Paal Braanaas og rådgiver Børge Busvold. Statsautorisert revisor Roger Kjelløkken i PricewaterhouseCoopers, de statsautoriserte revisorene Kirsten Jacobsen og Gunlaug Nordheim Wilter i Deloitte og advokat Stig Berge i Advokatfirmaet Thommesen har kvalitetssikret fjerde utgave.

Femte utgave er oppdatert av Den norske Revisorforening v/statsautorisert revisor Britt Torunn Hove og rådgiver Børge Busvold, og advokat Stig Berge i Advokatfirmaet Thommesen har kvalitetssikret oppdateringen.

Oslo, april 2014

Den norske Revisorforening

Sjette utgave er ikke tilknyttet en eBok, for øvrig er bokens innhold uendret.

Oslo, januar 2015

1 Innledning

Egenkapitaltransaksjoner er transaksjoner mellom et selskap og dets eiere. Formålet med denne boken er å gi en oversikt over egenkapitaltransaksjoner etter aksjelovene (asl./asal.) og regnskapsloven (rskl.). Fremstillingen omfatter selskapsrettslige, skatterettslige og regnskapsmessige forhold, samt revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen. Det er reguleringen i regnskapsloven og god regnskapsskikk som omtales i regnskapsdelene av boken. IFRS-reguleringen omtales ikke.

Egenkapitaltransaksjoner defineres som transaksjoner og overføringer mellom et foretak og dets eiere. Dette inkluderer innskudd av kapital, tilbakebetaling, utdelinger, fusjoner og fisjoner samt kjøp av egne aksjer. For hver enkelt type transaksjon vil boken dekke både selskapsrettslige, skatterettslige og regnskapsmessige aspekter, så vel som revisors uttalelser og redegjørelser etter selskapslovgivningen. Det er reglene i regnskapsloven og god regnskapsskikk som omtales i bokens regnskapsdeler, IFRS-reguleringen omtales ikke. På bakgrunn av bokens omfang vil naturlig nok gjennomgåelsen bli begrenset til hovedreglene og de oftest forekommende typer av transaksjoner, selv om en målsetting har vært også å antyde mulige problemstillinger for mer spesielle og uvanlige transaksjoner.

Boken omhandler bare problemstillinger knyttet til aksjeselskapsformen AS og ASA. Mange av problemstillingene vil imidlertid være parallelle for andre foretaksformer. Små foretak har få særregler knyttet til egenkapitaltransaksjoner. Hovedunntaket er adgangen til å bruke kontinuitet ved fisjon og fusjon.

Det har ikke vært målsettingen å lage en fullstendig lærebok innenfor emnet. Målet har vært å lage et oppslagsverk som gir en oversikt over hovedreglene, og samtidig antyde de områder der det er uklarheter, uten å utdype drøftelsen på disse områdene. Strukturen er valgt med tanke på at boken skal være et praktisk hjelpemiddel når de vanligste egenkapitaltransaksjonene gjennomføres.

Boken baserer seg på vedtatte lover per mars 2014 samt utgitte standarder (endelige og foreløpige), diskusjonsnotat og veiledninger fra Norsk Regnskaps-Stiftelse per samme dato.

Ettersom reglene på dette området er i stadig utvikling, må det understrekes at boken må brukes sammen med aktuelle lover og standarder. Det tas forbehold om at gjeldende rett for enkelte problemstillinger kan endres og at denne boken ikke til enhver tid vil være à jour.

2 Stiftelse

Reglene om stiftelse av aksjeselskap (AS) og allmennaksjeselskap (ASA) er gitt i kapittel 2 i aksjelovene. Stiftelse kan bare skje ved såkalt simultanstiftelse. Med simultanstiftelse menes at stiftelsen av selskapet skjer i én prosess ved at aksjetegningen skjer ved undertegning av stiftelsesdokumentet. Regnskaps- og skattemessig er det få problemstillinger knyttet til stiftelse.

A Selskapsrettslige bestemmelser

2.1 Stifterne

Ved opprettelsen av et AS eller ASA kan man ha én eller flere stiftere. Som stifter regnes den eller de som tegner aksjer i selskapet ved stiftelsen, jf. asl./asal. § 2–1.

Stifterne kan være både fysiske og juridiske personer, norske som utenlandske. Stifter kan være representert ved fullmektig. Selskapet kan ikke selv være stifter eller tegne seg for egne aksjer, jf. asl./asal. § 9–1. Se for øvrig kapittel 7 om egne aksjer.

2.2 Minstekrav til aksjekapital

Kravet til minste aksjekapital er kr 30 000 for AS og kr 1 000 000 for ASA, jf. asl./asal. § 3–1. Selskapet kan bruke av aksjeinnskuddet til å dekke stiftelsesutgiftene så lenge disse ikke overstiger aksjeinnskuddet, jf. asl./asal. § 2–5.

2.3 Opprettelse av stiftelsesdokument m/vedlegg

2.3.1 Stiftelsesdokument

Ved stiftelse av et selskap skal stifterne opprette et stiftelsesdokument. For AS er det vedtatt at stiftelsesdokumentet kan opprettes og signeres elektronisk i Altinn, men bestemmelsen er foreløpig ikke trådt i kraft. Løsningen med elektronisk stiftelsesdokument i Altinn forventes tatt i bruk innen utløpet av 2014.

Stiftelsesdokumentet skal inneholde selskapets vedtekter. For aksjeselskaper skal vedtektene minst angi:

- selskapets foretaksnavn
- den kommune hvor selskapet skal ha sitt forretningskontor
- selskapets virksomhet
- aksjekapitalens størrelse
- aksjenes pålydende

Skal selskapet ved sin virksomhet ikke ha som formål å skaffe aksjeeierne økonomisk utbytte, skal vedtektene inneholde bestemmelser om anvendelse av overskudd og formue ved oppløsning.

Stiftelsesdokumentet skal videre angi:

- stifternes navn eller foretaksnavn, adresse og fødselsnummer eller organisasjonsnummer
- antall aksjer som skal tegnes av hver av stifterne
- det beløp som skal betales for hver aksje (aksjeinnskudd)
- tidspunkt for oppgjør av aksjeinnskudd
- hvem som skal være medlem av selskapets styre
- hvem som skal være selskapets revisor, dersom selskapets årsregnskap skal revideres
- eventuelle bestemmelser om særskilte rettigheter for enkelte aksjeeiere
- om selskapet skal dekke stiftelsesutgiftene, og i så fall hvilke utgifter det gjelder, hvordan de er beregnet og navn og adresse på den som er tilgodesett
- om aksjeinnskudd skal kunne gjøres med andre eiendeler enn penger

2.3.2 Tingsinnskudd og andre særlige tegningsvilkår

Innskudd av aksjekapital kan i tillegg til penger skje ved tingsinnskudd, motregning eller på andre særlige vilkår. Stiftelsesdokumentet skal inneholde enhver bestemmelse eller avtale om slike forhold. (Ved skriftlige avtaler er det tilstrekkelig at hovedinnholdet gjengis samtidig som avtalen vedlegges.) Fremgår ikke forholdet av stiftelsesdokumentet, kan forholdet ikke gjøres gjeldende mot selskapet.

I forbindelse med stiftelse kan følgende særvilkår besluttes:

- At aksjer skal kunne tegnes med rett og plikt til innskudd med andre eiendeler enn penger, at innskuddsforpliktelsen kan gjøres opp ved motregning eller at aksjer skal kunne tegnes på andre særlige vilkår. Innskyters navn og adresse, eiendeler, antall aksjer og vilkår skal angis. Eiendeler som ikke kan balanseføres etter regnskapsloven, eller eiendel i form av å yte selskapet arbeid eller tjeneste, kan ikke benyttes som tingsinnskudd.

- At selskapet skal overta andre eiendeler enn penger mot vederlag i annet enn aksjer. Overdragers navn og adresse, eiendeler, vederlag og vilkår skal angis.
- At selskapet blir part i avtale, eller at noen får særskilte rettigheter overfor, eller fordeler av, selskapet. Den tilgodesettes navn, adresse og vilkår skal angis.

Dersom stifterne velger å foreslå slike særlige tegningsvilkår, må de som hovedregel sørge for at det utarbeides en redegjørelse etter asl./asal. § 2–6. Består innskuddet av omsettelige verdipapirer, omsettelige pengemarkedsinstrumenter eller eiendeler der verdien fremgår direkte av et revidert, lovpålagt årsregnskap, kan stifterne beslutte at det ikke skal utarbeides redegjørelse.¹ Kort skissert skal en redegjørelse inneholde:

- En beskrivelse av hvert innskudd, erverv eller avtale.
- Opplysning om de prinsipper som er fulgt ved vurderingen av de eiendeler som skal overtas.
- Opplysning om de forhold som kan være av betydning for bedømmelsen av en avtale eller bestemmelse om at selskapet skal overta eiendeler eller bli part i en avtale.
- Erklæring om at de eiendeler selskapet skal overta har en verdi som minst svarer til det avtalte vederlaget, herunder pålydende på aksjer og overkurs. Tidspunktet for verdsettelsen kan tidligst være fire uker før stiftelsen. Verdsettelse av immaterielle eiendeler som skal overtas som aksjeinnskudd, skal særskilt begrunnes.

For ASA må redegjørelsen utarbeides av en uavhengig sakkyndig. Den uavhengige sakkyndige kan være samme person/revisjonsselskap som har påtatt seg å være revisor for selskapet. For AS skal stifterne sørge for at redegjørelsen blir utarbeidet. De kan utarbeide redegjørelsen selv, men denne må da bekreftes av revisor. Stifterne skal datere og undertegne redegjørelsen. Det vises til asl./asal. § 2–6 for mer detaljer om redegjørelsens innhold, samt til pkt. 2.13 og 2.14. Redegjørelsen skal vedlegges stiftelsesdokumentet.

Tingsinnskudd skal vurderes til virkelig verdi, med mindre det følger av regnskapsloven at innskuddet skal videreføres til balanseførte verdier.

2.3.3 Åpningsbalanse

Som vedlegg til stiftelsesdokumentet skal stifterne utarbeide, datere og undertegne en åpningsbalanse, jf. asl./asal. § 2–8. Kravet til åpningsbalanse gjelder imidlertid ikke dersom innskuddet gjøres opp med norske penger.

Åpningsbalansen skal settes opp i samsvar med regnskapslovens bestemmelser,

¹ For vilkår og beskrivelse av hva som i stedet må gjøres, se forskrift 26.10.2013 nr. 1271.